

Αναδρομικές Σχέσεις «Διαίρει-και-Βασίλευε»

Διδάσκοντες: **Φ. Αφράτη, Δ. Φωτάκης**
Επιμέλεια διαφανειών: **Δ. Φωτάκης**

Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών
και Μηχανικών Υπολογιστών

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Διαίρει-και-Βασίλευε

- Γενική μέθοδος σχεδιασμού αλγορίθμων:
 - **Διαίρεση** σε (≥ 2) υποπροβλήματα (σημαντικά) μικρότερου μεγέθους.
 - **Ανεξάρτητη επίλυση** υπο-προβλημάτων (αναδρομικά) (για μικρά υποπροβλήματα εφαρμόζονται στοιχειώδεις αλγόριθμοι).
 - **Σύνθεση** λύσης αρχικού προβλήματος από λύσεις υποπροβλημάτων.
- **Ισχυρή** μέθοδος, με πολλές **σημαντικές εφαρμογές!**
 - Ταξινόμηση – Επιλογή: MergeSort, QuickSort, QuickSelect.
 - Πολλαπλασιασμός αριθμών, πινάκων, FFT.
 - «Εκλέπτυνση»: Δυαδική αναζήτηση, ύψωση σε δύναμη.
- (Εύκολη) ανάλυση με **αναδρομικές σχέσεις**.
 - Μη γραμμικές, συγκεκριμένης μορφής.

MergeSort

- Πρόβλημα Ταξινόμησης:
 - **Είσοδος** : ακολουθία n αριθμών (a_1, a_2, \dots, a_n) .
 - **Έξοδος** : μετάθεση $(a'_1, a'_2, \dots, a'_n)$ με αριθμούς σε **αύξουσα** σειρά $(\forall i \ a'_i \leq a'_{i+1})$.
- MergeSort (ταξινόμηση με **συγχώνευση**):
 - **Διαίρεση** ακολουθίας εισόδου (n στοιχεία) σε δύο υπο-ακολουθίες ίδιου μήκους ($n / 2$ στοιχεία).
 - **Ταξινόμηση** υπο-ακολουθιών **αναδρομικά**.
 - **Συγχώνευση** (merge) δύο ταξινομημένων υπο-ακολουθιών σε **μία ταξινομημένη ακολουθία**.

```
mergeSort(int A[], int left, int right) {  
    if (left >= right) return;  
    mid = (left + right) / 2;  
    mergeSort(A, left, mid);  
    mergeSort(A, mid+1, right);  
    merge(A, left, mid, right); }  
}
```

Χρόνος Εκτέλεσης

- Χρόνος εκτέλεσης **merge** (για n στοιχεία) : $\Theta(n)$ (γραμμικός)
 - $\Theta(1)$ λειτουργίες για **κάθε** στοιχείο.
- Χρόνος εκτέλεσης αλγόριθμων «**διαίρει-και-βασίλευε**» με διατύπωση και λύση **αναδρομικής εξίσωσης** λειτουργίας.
- **$T(n)$** : χρόνος (χ.π.) για **ταξινόμηση n στοιχείων**.
 - **$T(n / 2)$** : ταξινόμηση **αριστερού** τμήματος ($n / 2$ στοιχεία).
 - **$T(n / 2)$** : ταξινόμηση **δεξιού** τμήματος ($n / 2$ στοιχεία).
 - **$\Theta(n)$** : **συγχώνευση** ταξινομημένων τμημάτων.

$$T(n) = 2 T(n / 2) + \Theta(n), T(1) = \Theta(1)$$

- Χρόνος εκτέλεσης **MergeSort**: **$T(n) = ???$**

Δέντρο Αναδρομής

$$T(n) = 2T(n/2) + \Theta(n),$$
$$T(1) = \Theta(1)$$

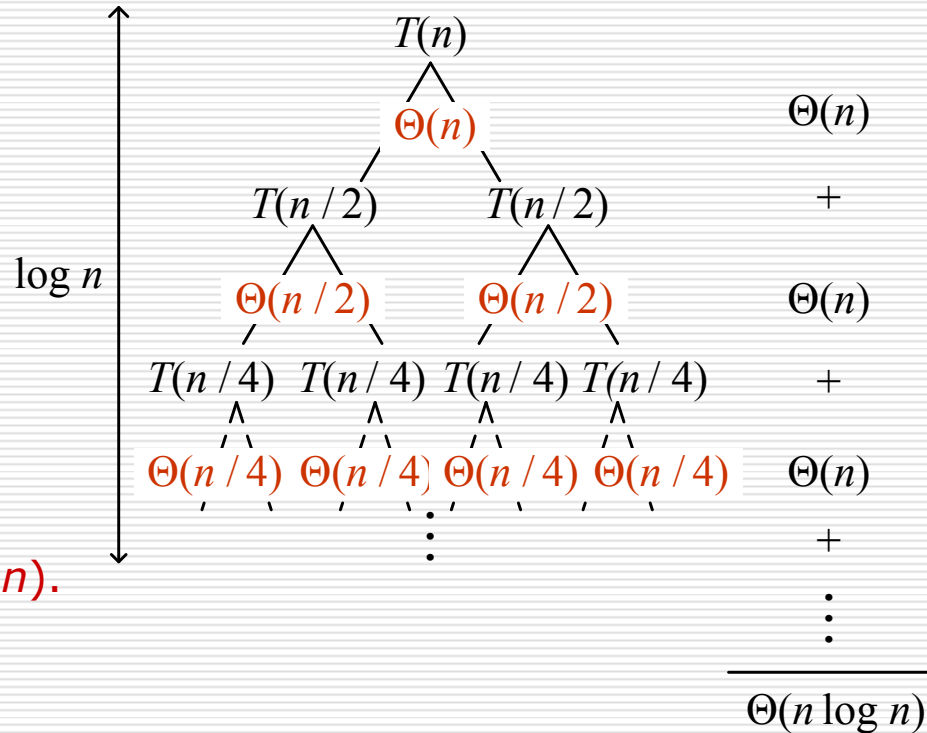
Δέντρο αναδρομής :

Ύψος : $\Theta(\log n)$

κορυφών : $\Theta(n)$

Χρόνος / επίπεδο : $\Theta(n)$

Συνολικός χρόνος : $\Theta(n \log n)$.

Master Theorem

- Ανάλυση χρόνου εκτέλεσης αλγορίθμων «διαίρει-και-βασίλευε» με αναδρομικές σχέσεις της μορφής

$$T(n) = aT(n/b) + f(n), T(1) = \Theta(1)$$

όπου a, b σταθερές και $f(n)$ θετική συνάρτηση.

- Επίλυση με Θεώρημα Κυρίαρχου Όρου (Master Theorem)

1. Αν $f(n) = O(n^{\log_b a - \epsilon})$, $\epsilon > 0$, τότε $T(n) = \Theta(n^{\log_b a})$

2. Αν $f(n) = \Theta(n^{\log_b a})$, τότε $T(n) = \Theta(n^{\log_b a} \log n)$

3. Αν $f(n) = \Omega(n^{\log_b a + \epsilon})$, $\epsilon > 0$, και $af(n/b) < f(n)$,
τότε $T(n) = \Theta(f(n))$

- Ασυμπτωτικά μεγαλύτερος από $f(n)$ και $n^{\log_b a}$ καθορίζει λύση.

Παραδείγματα

- $T(n) = 9 T(n/3) + n.$ $T(n) = \Theta(n^2)$ (περ. 1)
- $T(n) = T(2n/3) + 1.$ $T(n) = \Theta(\log n)$ (περ. 2)
- $T(n) = 3 T(n/4) + n \log n.$ $T(n) = \Theta(n \log n)$ (περ. 3)
- $T(n) = 2 T(n/2) + n.$ $T(n) = \Theta(n \log n)$ (περ. 2)
- $T(n) = 2 T(n/2) + n \log n.$
 - **Δεν εμπίπτει!** Με δέντρο αναδρομής βρίσκουμε ότι $T(n) = \Theta(n \log^2 n).$

Πολλαπλασιασμός Αριθμών

- Υπολογισμός **αθροίσματος** $x + y$, x και y αριθμοί n -bits.
 - Κλασσικός αλγόριθμος πρόσθεσης, **χρόνος** $\Theta(n)$.
- Υπολογισμός **γινομένου** $x \times y$, x και y αριθμοί με n -bits.
 - Κλασσικός αλγόριθμος πολ/μού, **χρόνος** $\Theta(n^2)$.
 - Καλύτερος αλγόριθμος;
- Διάρει-και-Βασίλευε:
 - Διάρειση: $x = 2^{n/2}x_h + x_l$, $y = 2^{n/2}y_h + y_l$
$$x \times y = 2^n \overbrace{x_h y_h}^{z_h} + 2^{n/2} \overbrace{(x_h y_l + x_l y_h)}^{z_m} + \overbrace{x_l y_l}^{z_l} = 2^n z_h + 2^{n/2} z_m + z_l$$
 - 4 πολλαπλασιασμοί $(n/2)$ -bits, 2 ολισθήσεις, 3 προσθέσεις.
 - Χρόνος: $T_1(n) = 4T_1(n/2) + \Theta(n) \Rightarrow T_1(n) = \Theta(n^2)$

Πολλαπλασιασμός Αριθμών

$$x \times y = 2^n \overbrace{x_h y_h}^{z_h} + 2^{n/2} \overbrace{(x_h y_l + x_l y_h)}^{z_m} + \overbrace{x_l y_l}^{z_l} = 2^n z_h + 2^{n/2} z_m + z_l$$

- Όμως z_m υπολογίζεται με **1 μόνο πολ/μο** $(n/2+1)$ -bits.

$$z_m = (x_h + x_l)(y_h + y_l) - x_h y_h - x_l y_l$$

- 3 πολλαπλασιασμοί $(n/2)$ -bits, 2 ολισθήσεις, 6 προσθέσεις.
- Χρόνος: $T(n) = 3T(n/2) + \Theta(n) \Rightarrow T(n) = \Theta(n^{\log_2 3})$

- Παράδειγμα: $2576 \times 7935 = 20440560$

$$x_h = 25, x_l = 76, y_h = 79, y_l = 35$$

$$z_h = 25 \times 79 = 1975, z_l = 76 \times 35 = 2660$$

$$z_m = (25 + 76)(79 + 35) - 1975 - 2660 =$$

$$= 101 \times 114 - 1975 - 2660 = 11514 - 1975 - 2660 = 6879$$

$$x \times y = 1975 \cdot 10^4 + 6879 \cdot 10^2 + 2660 = 20404560$$

Υπολογισμός Δύναμης (Diffie-Hellman)

- Συμφωνία **Αλίκη** και **Βασίλη** σε κρυπτογραφικό **κλειδί**. **Εύα** παρακολουθεί για να «κλέψει» το κλειδί.
- Α, Β συμφωνούν **δημόσια** σε **πρώτο** p και ακέραιο $q < p$. Ε γνωρίζει p, q .
 - Εμπλεκόμενοι αριθμοί είναι **πολυψήφιοι** (π.χ. 512 ψηφία).
- Α διαλέγει τυχαία $a < p$ και υπολογίζει $q_a = q^a \bmod p$
Β διαλέγει τυχαία $b < p$ και υπολογίζει $q_b = q^b \bmod p$
Α, Β **ανταλλάσσουν** q_a, q_b και τα μαθαίνει Ε.
- Α, Β υπολογίζουν **K (μόνοι τους)**. Ε **δεν ξέρει K** .
$$K = q_b^a \bmod p = (q^b \bmod p)^a \bmod p = q^{ab} \bmod p$$
- Για K , Ε **χρειάζεται** a, b (δεν μεταδόθηκαν).
Επίλυση **διακριτού λογαρίθμου** (πολύ δύσκολο).

Υπολογισμός Δύναμης

- Εφαρμογή υποθέτει **αποδοτικό** αλγόριθμο υπολογισμού $\text{exp}(x, n, p) = x^n \bmod p$, x, n, p **πολυψήφιοι** ακέραιοι.
 - Υπολογισμός δυνάμεων με τη σειρά (1, 2, 3, ...):
αν μήκος 512 bits, χρειάζεται περίπου 2^{512} **πολ/μους!!!**
- Διαίρει-και-Βασίλευε (έστω n άρτιος):
 - Υπολογίζουμε αναδρομικά $\text{exp}(x, n/2, p) = x^{n/2} \bmod p$
 - ... και $\text{exp}(x, n, p) = \text{exp}(x, n/2, p) \times \text{exp}(x, n/2, p)$
- #πολλαπλασιασμών: $\text{ExponRec}(x, n, p)$
 - $T(n) = T(n/2) + \Theta(1)$
 - $\Rightarrow T(n) = O(\log n)$
 - p με μήκος 512 bits:
περίπου 2^{10} **πολ/μους**.

```
if n = 1 then return(x mod p);
t ← ExponRec(x, [n/2], p);
t ← t2 mod p;
if n is odd then return(t × x mod p);
else return(t);
```

(Αντι)παράδειγμα

- Υπολογισμός n -οστού όρου ακολουθίας Fibonacci.

$$f_n = f_{n-1} + f_{n-2}, n \geq 2$$
$$f_0 = 0, f_1 = 1$$

```
long fibRec(long n) {  
    if (n <= 1) return(n);  
    return(fibRec(n-1) + fibRec(n-2)); }  
}
```

- Χρόνος εκτέλεσης:

$$T(n) = \Theta(1) + T(n-1) + T(n-2), T(1) = \Theta(1)$$

- Λύση: $T(n) = \Theta(\varphi^n)$, $\varphi = \frac{1+\sqrt{5}}{2} \approx 1.618$

- Επικαλυπτόμενα στιγμ.:

Εκθετικός χρόνος!

- Αλγόριθμος γραμμικού χρόνου;

```
fib(n) {  
    int cur = 1, prev = 0;  
    for (i = 2; i <= n; i++) {  
        cur = cur + prev;  
        prev = cur - prev; }  
    return(cur); }  
}
```

- Καλύτερος αλγόριθμος;

Ακολουθία Fibonacci

- Ακολουθία Fibonacci: $f_n = f_{n-1} + f_{n-2}, n \geq 2$
 $f_0 = 0, f_1 = 1$
- Θεωρούμε πίνακα $A = \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$ και $F_n = [f_n, f_{n-1}]$
 - Παρατηρούμε ότι $A \times F_n = [f_n + f_{n-1}, f_n] = F_{n+1}$
 - Με επαγωγή αποδεικνύουμε ότι $F_n = A^{n-1} \times F_1, F_1 = [1, 0]$
- Διάρει-και-Βασίλευε:
 - Υπολογισμός A^n σε χρόνο $O(\log n)$ (όπως με αριθμούς).
 - Υπολογίζω αναδρομικά το $A^{n/2}$ και $A^n = A^{n/2} \times A^{n/2}$
 - Χρόνος: $T(n) = T(n/2) + \Theta(1) \Rightarrow T(n) = \Theta(\log n)$